

Adviescollege Stikstofproblematiek
p/a LYSIAS ADVIES B.V.
T.a.v. de heer J.W. Remkes
Soesterweg 310-D
3812 BH AMERSFOORT

Datum: 26 augustus 2019
Ref: 20190826/JF/NZ
Betreft: Stikstofproblematiek

Geachte heer Remkes,

Met instemming hebben wij kennis genomen van de installatie van uw commissie. Wij juichen de activiteiten van uw commissie zeer toe en willen hier graag inhoudelijke bijdragen aan leveren.

De NEPROM vertegenwoordigt het grootste deel van de professionele opdrachtgevers in de bouw, waaronder projectontwikkelaars, bouwondernemingen, institutionele beleggers, vastgoedfinanciers en grote woningcorporaties. Onze leden worden reeds op aanzienlijke schaal geconfronteerd met het sneuvelen van het PAS. Wij verwachten dat na het zomerreces de problemen nog manifester worden. Geen enkele gemeente of provincie start immers nog een planologische procedure op voor woningbouwprojecten zolang er geen duidelijkheid is over de stikstof uitspraak. Het hoeft geen betoog dat dit uiterst ongewenst is, niet alleen voor onze leden maar ook voor ons land. We hebben al een groot woningtekort en meer woningbouw is urgent.

Wij begrijpen dat uw commissie gevraagd is om advies uit te brengen voor de korte en voor de langere termijn en dat u daarbij integraal te werk gaat. Daar valt veel voor te zeggen. Maar gezien het grote maatschappelijke belang en het urgente karakter, verzoeken wij u om voor de korte termijn woningbouw prioriteit te geven. Dat is verdedigbaar omdat woningbouw feitelijk geen bijdrage levert aan de stikstofdepositie. Of er de komende jaren wel of niet 1 miljoen nieuwe woningen bijgebouwd worden, dit heeft geen invloed op de stikstofdepositie in en de kwaliteit van onze Natura2000-gebieden. We verwachten dan ook dat de oplossing voor woningbouw relatief eenvoudig kan zijn. Wij lichten een en ander nader toe in deze brief en zijn desgewenst graag bereid om voor verdere onderbouwing vanuit onafhankelijke, wetenschappelijke bronnen zorg te dragen.

Wij bepleiten dat uw commissie op zeer korte termijn een praktische en houdbaar handelingskader specifiek voor de woningbouw uitbrengt. Dit handelingskader moet het bevoegde gezag voldoende zekerheid bieden om procedures voor woningbouw op te starten en moet bij eventuele beroepszaken een goede basis zijn voor beoordeling door de Raad van State. Daarbij stellen wij voor om de volgende twee uitgangspunten te betrekken en te verwerken:

1. Wat ons betreft is de basis voor het handelingskader, het opnieuw invoeren van de vrijstellingsgrens van $<0,05$ mol/ha/jaar. De grens die gold onder het PAS. Daarbij kan gemotiveerd onderbouwd worden dat dergelijke kleine bijdragen niet relevant zijn voor vergunningverlening van woningbouwplannen. Ze hebben namelijk op geen enkele wijze schadelijke invloeden. De onderbouwing komt onder andere uit een recent RIVM rapport. Dit rapport is, opmerkelijk genoeg vanwege de complexiteit niet betrokken bij de uitspraken van de RvS. Naast de RIVM studie geeft een recente analyse van de NEPROM aan, dat er geen significante stikstofdepositie in Natura2000-gebieden plaatsvindt als gevolg van woningbouw. Een vrijstellingsgrens van $0,05$ mol/ha/jaar is overigens een heel veilig uitgangspunt. Om dit in perspectief te plaatsen noemen wij graag de grens die Duitsland hanteert. Bij onze burens ligt de vrijstellingsgrens op 70 mol/ha/jaar. Dat is $1.400x$ zo hoog als ons voorstel.
2. Naast de vrijstellingsgrens, stellen wij voor om in het handelingskader ook een goede en veilige vuistregel op te nemen. Om te voldoen aan de grenswaarde van $<0,05$ mol/ha/jaar moet voor elk project een enorme rekenexercitie worden opgetuigd, terwijl eigenlijk al van te voren duidelijk is dat die grens niet overschreden wordt. Daarom het verzoek om de volgende vuistregel te introduceren: bij plannen met een grootte tot 1.000 woningen en op een afstand van minimaal 500 meter van het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied is geen stikstofberekening nodig.
Deze vuistregel is in onze ogen aan de veilige kant en kan nader onderbouwd worden door het uitvoeren van berekeningen voor een aantal referentiesituaties.

Ter informatie sluiten wij een concept artikel van onze hand bij, bestemd voor publicatie in Het Financieele Dagblad.

Het mag u duidelijk zijn dat er ons veel aan gelegen is om op de hele korte termijn een oplossing te vinden, zodat de nieuwbouw van woningen niet langer gegijzeld wordt door de PAS-uitspraak. De urgentie van de woningbouw is niet alleen voor onze leden maar voor onze maatschappij van groot belang.

Op lange termijn dient gewerkt te worden aan een integrale visie op natuurbeleid en de verhouding tot andere betrokken sectoren. Belangrijk is, dat de totale stikstofdepositie navenant omhoog gaat.

Zoals gezegd zijn wij graag bereid om dit schrijven nader toe te lichten en waar gewenst voor wetenschappelijke onderbouwing zorg te dragen.

Met vriendelijke groet,

Desirée Uitzetter
Voorzitter NEPROM

Bijlage: concept artikel FD

Stop gijzeling woningbouw door stikstofproblematiek

Als gevolg van de stikstofproblematiek worden er op dit moment geen vergunningen meer afgegeven voor woningbouw. Dat is uiterst problematisch, omdat er al een groot tekort aan woningen is dat jaarlijks verder oploopt, waardoor wonen voor velen onbetaalbaar is geworden. Het kabinet moet daarom op korte termijn met een noodoplossing komen om woningbouw weer mogelijk te maken. Dat is verantwoord, omdat nieuwe woningen nagenoeg géén stikstof uitstoten.

Nederland ligt onder een dikke stikstofdeken. Daaruit slaat overal stikstof neer en dus ook in de ruim 160 Natura2000-gebieden. Dat heeft daar als ongewenst gevolg dat allerlei niet-zeldzame soorten (denk aan gras) groeien als kool en daarmee bedreigde, zeldzame soorten (denk aan heide) om zeep helpen. Gemiddeld is de stikstofdepositie in heel Nederland ruim 1600 mol per hectare per jaar. Dat komt overeen met ongeveer 20 kg stikstof (oftewel ruim 100 kg kunstmest), ook in die gevoelige Natura2000 gebieden. Let wel, dit gaat om gemiddelde waarden. Een reëel en groot probleem, dat dringend een oplossing behoeft.

Als we even de import van stikstof via de lucht buiten beschouwing laten (Nederland is een netto exporteur), dan is zo'n 70% van alle stikstof afkomstig uit de landbouw en met name uit de intensieve veehouderij (ammoniak in dampvorm uit de mest). Wegverkeer is de tweede grote bron, met een bijdrage van ongeveer 10%.

Een gemiddeld woningbouwproject van 100 woningen op een afstand van minimaal enige honderden meters van het dichtstbijzijnde Natura2000 gebied leidt daar, zo blijkt uit berekeningen, tot een stikstofdepositie van minder dan 0,05 mol/ha/jaar. Oftewel minder dan 1 gram stikstof per hectare per jaar; minder dan de inhoud van een zakje Chrysal voor in de vaas. Het effect daarvan is niet te meten en kan als verwaarloosbaar worden beschouwd.

Die stikstofuitstoot is overigens niet afkomstig van de huizen zelf. Sinds die niet meer met aardgas verwarmd worden, is de uitstoot ter plekke daarvan nul. De uitstoot is afkomstig van de auto's van bewoners en bezoekers die van en naar de nieuwe woningen gaan in de gebruiksfase. En tijdens de bouw stoten de bouwmachines ook stikstof uit, maar dat is tijdelijk en niet veel meer dan het verkeer in de gebruiksfase. Overigens, als die nieuwe woningen niet zouden worden gebouwd, dan zouden er nog steeds evenveel mensen in auto's in Nederland rondrijden, dus over heel Nederland gezien is het netto effect nul!

Ook wanneer we in de komende 10 tot 15 jaar 1 miljoen nieuwe woningen in Nederland bouwen, zal dat slechts tot een gemiddelde verhoging van ongeveer 10 gram stikstof per hectare per jaar in alle Natura2000 gebieden leiden, maar vermoedelijk minder. Kortom, de totale nieuwbouwproductie voor de komende jaren zal - in het licht van de beschikbare onderzoeken - geen meetbaar effect in de Natura2000 gebieden hebben. Er zal geen zeggekorfslak meer of minder leven door het wel of niet bouwen van die 1 miljoen nieuwe woningen, toe te schrijven aan de stikstofdepositie.

Er zijn dus geen gegronde redenen om de vergunningverlening voor woningbouw bij gemeenten en provincies door de stikstofproblematiek stil te leggen. Dat is echt een onnodige paniecreactie, als gevolg van de uitspraak van de Raad van State. In het buitenland wordt hier dan ook heel anders mee omgegaan. In Duitsland geldt bijvoorbeeld een drempelwaarde van 70 mol/ha/jaar (ongeveer 100 gram) stikstof per hectare per jaar voor vergunningverlening.

De zeer recent door het kabinet in het leven geroepen commissie Remkes, die gaat adviseren hoe de stikstofproblematiek moet worden opgelost, zou met prioriteit en op korte termijn met een noodmaatregel specifiek voor de bouw van nieuwe woningen moeten komen, zodat de loketten bij de gemeenten en provincies weer open kunnen. Dat kan in de vorm van een vrijstellingsgrens. Leg

die in eerste instantie op een veilig niveau bij $<0,05$ mol/ha/jaar, waarbij gemotiveerd onderbouwd wordt dat dergelijke kleine bijdragen niet relevant zijn voor vergunningverlening van woningbouwplannen, omdat ze geen significante schadelijke invloeden hebben. Neem dan tevens de vuistregel op dat bij plannen van minder dan 1.000 woningen en een afstand van minimaal 500 meter van het dichtstbijzijnde Natura2000-gebied een stikstofberekening helemaal achterwege kan blijven. Dat bespaart heel veel onderzoekskosten en onnodige vertraging.

Desirée Uitzetter en Jan Fokkema, respectievelijk voorzitter en directeur van NEPROM, de vereniging van projectontwikkelaars.